
NOTAT

Udenrigsministeriet
Juridisk Tjeneste

Til: Grønlandsk-dansk Selvstyrekommission
J.nr.: JTF, 8.S 27

CC: Bilag:

Fra: Udenrigsministeriet
Dato: 8. november 2004

Emne: **Besvarelse af spørgsmål 1: Hvorvidt det grønlandske folk er et folk i folkeretlig henseende?**

Den Grønlandsk-danske Selvstyrekommissions sekretariat har ved skrivelse af 6. oktober 2004 anmodet Udenrigsministeriet om at besvare spørgsmålet om, hvorvidt det grønlandske folk er et folk i folkeretlig henseende. Udenrigsministeriet skal i den anledning udtale følgende:

Udtrykket "folk" er ikke et entydigt begreb i folkeretten. Betydningen kan variere efter den sammenhæng, hvori udtrykket anvendes: "det danske folk", "et folk under kolonistyre", "et oprindeligt folk", "folkets ret til selvbestemmelse".

På trods af en manglende entydig definition kan der dog af folkeretten udledes visse grundlæggende principper til hjælp for en afgrænsning af begrebet et folk. Et folk defineres således som en gruppe personer, der på baggrund af objektive og subjektive kriterier besidder karakteristika, der tydeligt adskiller dem fra andre folk. Endvidere sigtes med udtrykket "folk" i folkeretligt henseende normalt til befolkningsgrupper, der er knyttet til et særligt landområde.

De objektive kriterier kan variere, men omfatter typisk et fælles sprog, historie, etnicitet, kultur og religion. De subjektive kriterier indebærer krav om, at der i en befolkningsgruppe, der opfylder ovennævnte objektive kriterier, endvidere skal være en følelse af social samhørighed, fælles skæbne og en fælles kollektiv identitet for, at en sådan gruppe kan karakteriseres som et folk. I litteraturen er dette kriterium ofte blevet udlagt således, at et folk skal besidde en høj grad af homogenitet.

Der kræves endvidere et særligt tilhørsforhold til et bestemt afgrænset geografisk område. Dette kriterium skal ses på baggrund af den særlige sammenhæng, der traditionelt består mellem folk og stat, hvorefter kommer folket historisk før nationalstaten. Staten er således det politiske og juridiske udtryk for et allerede eksisterende folk. Tilknytningen til et bestemt territorium tjener endvidere som et særkende, hvorved et folk adskiller sig fra et andet. Folk, der besidder ovennævnte objektive og subjektive egenskaber, men som ikke har tilknytning til et bestemt territo-

rium, vil ikke være at betragte som et folk i folkeretlig forstand, men derimod som en minoritet inden for en stat.

Kravet om tilknytning til et territorium indebærer endvidere, at en befolkning, der f.eks. som følge af et koloni-styre, har bosat sig på et bestemt territorium, som var beboet i forvejen, normalt ikke kan opnå status som et selvstændigt folk, eftersom der ikke består en særlig kulturel forbindelse mellem denne befolkning og territoriet. Det kan således hævdes, at befolkningen på eksempelvis Gibraltar eller Falklandsøerne på den baggrund ikke er et folk i folkeretlig forstand.

Det bør endvidere understreges, at der i folkeretten hverken stilles mindstekrav til territoriets størrelse eller befolkningens antal. Således bliver befolkningen på Pitcairn, der er en ø på kun fem kvadratkilometer med 52 indbyggere, f.eks. betragtet som et folk i folkeretlig forstand.

I forbindelse med en definition af begrebet folk kan der endvidere peges på den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) konvention nr. 169 fra 1989 vedrørende oprindelige folk og stamfolk i selvstændige stater. Konventionen, der er ratificeret af Danmark, indeholder i artikel 1 en sålydende definition af "oprindelige folk":

"...folk i selvstændige lande, der betragtes som tilhørende et oprindeligt folk, på grund af deres nedstamning fra folk, som beboede landet eller en geografisk region, som landet tilhører, på tidspunktet for erobring eller kolonisering eller oprettelse af den nuværende statsgrænser og som, uanset deres juridiske status, opretholder nogle af eller alle deres egne sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.

Identificering af sig selv som tilhørende et oprindeligt folk eller en stamme skal betragtes som et grundlæggende kriterium for fastsættelse af de grupper, som bestemmelserne i denne konvention finder anvendelse på.

Anvendelsen af udtrykket "folk" i denne konvention skal ikke fortolkes som havende konsekvenser for så vidt angår rettigheder, der måtte være knyttet til dette udtryk i henhold til folkeretten."

Som det ses har ILO konventionens definition af begrebet oprindelige folk mange ligheder med de ovenfor skitserede objektive og subjektive kriterier, der normalt skal tilskrives en befolkningsgruppe for, at denne i folkeretlig forstand kan betragtes som et folk. ILO konventionen peger således på både sociale, økonomiske og politiske institutioner samt et tilhørsforhold til et bestemt territorium. Endvidere er befolkningsgruppens subjektive opfattelse af sig selv som et folk et afgørende kriterium.

Højesteret tog bl.a. i sin dom af 28. november 2003 i sag 489/1999 og 490/1999 (Thule-sagen) stilling til denne konventions artikel 1, hvorom den udtalte, at det afgørende for at en gruppe kan betegnes som et oprindeligt folk, er, at denne gruppe besidder bestemte kvaliteter, der gør det muligt at adskille den fra andre folk.

På baggrund af ovenstående gennemgang må det konkluderes, at selvom der ikke eksisterer en entydig definition af begrebet folk i folkeretlig forstand – bl.a. som følge af at der i afgrænsnin-

gen af hvilke grupper, der kan betegnes som et folk, skal tages hensyn til subjektive kriterier – er det muligt at opstille bestemte retningslinier til støtte for en afgrænsning. Anvendes disse på den grønlandske befolkningsgruppe, besidder denne efter Udenrigsministeriets opfattelse så tilstrækkeligt mange særegne karakteristika, at det grønlandske folk kan betegnes som et folk i folkeretlig forstand.

Spørgsmålet om den folkeretlige betydning af, at et folk er et folk i folkeretlig forstand, vil blive behandlet i forbindelse med Udenrigsministeriets besvarelse af spørgsmålet fra Selvstyrekommision om, hvilke rettigheder og forpligtelser mellem Grønland og Danmark der efter omstændighederne ville gælde, jf. folkeretten, såfremt den grønlandske befolkning måtte beslutte sig for selvstændighed.

Udenrigsministeriet